

VALTION ELÄKERAHASTON TULEVAISUUSKATSAUS

Sisällys

1. Yhteenveto	4
2. Ikäsidonnaisten menojen kasvu vaikuttaa valtion ja julkisen sektorin kestävyysvajeeseen	5
3. Valtion eläkemenojen kasvu ja VER:n rooli kulujen tasaajana	5
4. VER:n sijoitustoiminnan tuotto ja valtion rahoituskustannus	8
5. VER edistää sijoitustoiminnallaan talouden kasvua ja työllisyyttä	9
6. VER:n näkymät	10
7. Johtopäätökset	11
Liite: VER yhteenveto	12
VER:n historia	14

Tulevaisuuskatsauksen on laatinut toimitusjohtaja Timo Löyttyniemi, Valtion Eläkerahasto, syyskuussa 2014.

Esitetyt eläkemenot ja –maksuennusteet perustuvat Kevan laskelmiin.

VER

VALTION ELÄKERAHASTO
STATENS PENSIONSFOND
THE STATE PENSION FUND

1. Yhteenveto

Tämän tulevaisuuskatsauksen tarkoitus on kuvata Valtion Eläkerahaston (VER) roolia eläkemenojen tasaajana, tulevien vuosikymmenien kustannushuipun haasteita sekä valtion eläkerahastoinnin taustaa.

VER perustettiin suurten ikäluokkien eläkemenoihin varautumista varten tasaamaan valtion vuosittaisia eläkemenoja. Tärkein perustelu rahaston olemassaololle on sen tehtävä kohdentaa eläkekustannusta ajankohtaan, jolloin eläkevelvoite syntyy.

Valtio varautuu valtion työntekijöiden eläkemenoihin rahastoimalla eläkemaksuja. Rahaston avulla valtio tasoittaa eläkemenojen kustannuspaineita, jotka ovat suurimmillaan vuoden 2030 ympärillä. VER perustettiin vuonna 1990 ja ensimmäiset vuodet VER:n toimintaa hoiti Valtiokonttori. Varsinaisen oma organisaatio käynnistyi vuonna 2000.

Yksi rahaston perustamisen lähtökohtia ja taustoja oli Suomen osittain rahastoivan eläkejärjestelmän

kehittyminen 1980-luvulla. TyEL-järjestelmän juuret ovat jo 1960-luvulla ja Kevan kehitys sai vauhtia 1980-luvulla. Molempien osittain rahastoiva luonne oli esikuvana VER:a perustettaessa. Nyt vuoden 2014 tilanne on, että TyEL:iin rahastoidut varat kattavat noin 25–30 prosenttia tähän asti kertyneistä eläkevastuista. Kevan vastaava rahastointiaste ylittää jo 30 prosenttia. VER:n rahastointiaste on kasvanut vuoden 1990 nollassaasta nykyiseen 17 prosenttiin. VER:n tärkein tehtävä on tasata valtion eläkemenojen kustannushuippua, joka lähestyy 15 vuoden kuluttua.

VER:n tehtävän kannalta eläkevarojen tuotto on toiminnan onnistumisen olennainen mittari. VER:n keskimääräinen tuotto vuodesta 2001 lukien on ollut 5,5 prosenttia. Vastaavalta ajalta valtion velan rahoituskulu on ollut keskimäärin 3,7 prosenttia. VER:n avulla on luotu merkittävästi lisäarvoa Suomen valtiolle. Yhteensä tämä lisäarvo on ollut noin 3 miljardia euroa syyskuussa 2014.

VER:LLA ON KOLME TÄRKEÄÄ ROOLIA OSANA SUOMEN ELÄKEJÄRJESTELMÄÄ SEKÄ OSANA JULKISEN TALOUDEN KESTÄVÄÄ HALLINTAA:

- VER on valtion eläkemenojen tasaaja ja tähtäin on vuoden 2030 kustannushuipun tasaamisessa
- VER:n sijoitustoiminta on hyödyttänyt valtion taloutta. VER:n tuotto on ylittänyt valtion velan kustannuksen ja VER:n avulla vähennetään valtion pitkän aikavälin menopaineita
- VER on toimijana osa Suomen osittain rahastoitua eläkejärjestelmää

2. Ikäsidonnaisten menojen kasvu vaikuttaa valtion ja julkisen sektorin kestävyysvajeeseen

Julkisen sektorin kestävyysvaje on suuri haaste

Valtiovarainministeriön arvion (17.4.2014) mukaan julkisen talouden kestävyysvajeen suuruus on kolme prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon. Kestävyysvajeesta merkittävä osa aiheutuu ikäsidonnaisten menojen kasvusta. Valtion sopeutustoimet vahvistavat valtiontaloutta. Osa kestävyysvajeesta on tarkoitus toteuttaa eläkeratkaisun avulla siten, että työurat pitenevät sekä alku- että loppupäästä.

Julkisen sektorin haasteet ovat suuremmat tulevaisuudessa kuin nyt

Väestön ikääntymisen myötä tulevina vuosikymmeninä eläkemenojen ohella kasvavat hoito- ja hoivamenot. Tarkoitus on, että julkinen talous olisi kestävällä pohjalla Suomen kohdatessa ikääntymisen kasvavat kustannukset.

3. Valtion eläkemenojen kasvu ja VER:n rooli kulujen tasaajana

Valtion eläkemenoet ovat kasvaneet runsaasti ja jatkavat kasvuaan lähivuosien ajan voimakkaasti. Menot ovat kohonneet vuositasolla jo yli 4 miljardin euron, kun rahastoa perustettaessa vuonna 1990 summa oli 1,5 miljardia euroa. Eläkemenojen odotetaan olevan vuonna 2030 jopa 7 miljardia euroa.

Taulukko 1. Valtion eläkemenojen voimakas kasvu vuoteen 2030

	1990	2014	2030
Valtion eläkemenoet	1,5 mrd euroa	4,2 mrd euroa	7 mrd euroa

Valtion työntekijöiden suuri rakennemuutos takana

Samalla kun eläkekustannukset ovat nousseet, valtion työntekijöiden määrä on laskenut voimakkaasti. Määrän laskuun on vaikuttanut keskeisesti valtion suurten liikelaitosten yhtiöittäminen 1990-luvun alkupuoliskolla. Tällöin syntyivät eri vaiheiden kautta Sonera Oyj, Itella Oyj ja VR. Yhtiöittämisten yhteydessä valtio otti vastuulleen työntekijöiden jo kertyneet eläkevastuut. Yhtiöittämisten jälkeen eläkemaksut ja eläkevastuut alkoivat kertyä TyEL:in puolelle. Uutena kehitysvaiheena vuonna 2008 valtio teki päätöksen uudenmuotois-

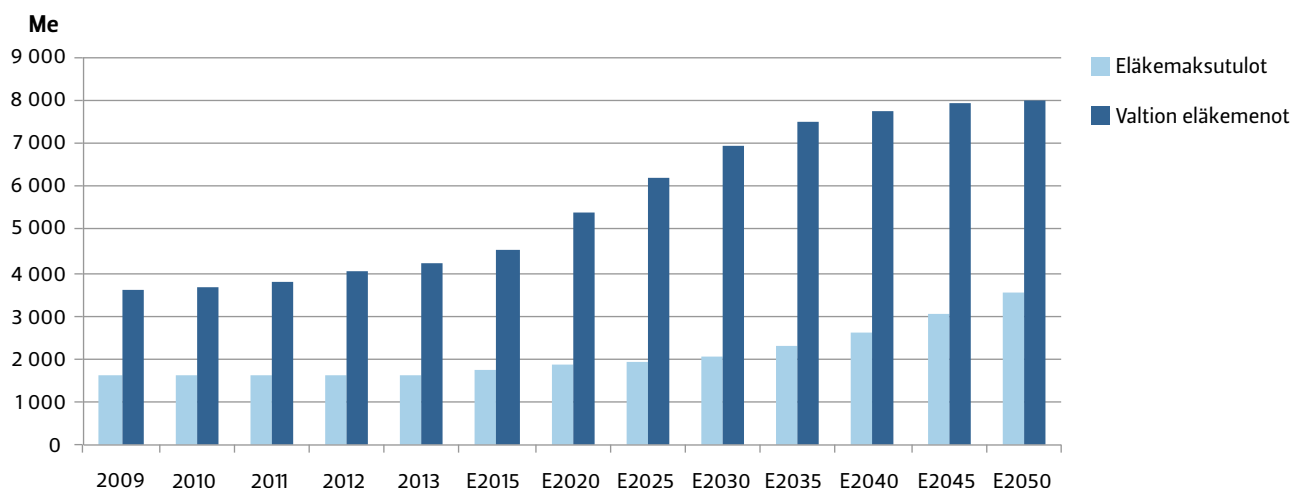
ten yliopistolaitosten synnystä. Siinä yhteydessä päätettiin myös, että yliopistosektorin yli 40 000 työntekijän eläketurva siirtyy asteittain yksityisen sektorin kannettavaksi. Valtiolla jäi kuitenkin kaikki ennen vuotta 1980 syntyneiden eläkevastuut.

Näiden kahden merkittävän vaiheen kautta valtion työntekijämäärä on laskenut 1990-luvun alun 220 000 henkilöstä nykyiseen tasoonsa eli noin 80 000 henkilöön. Tämä on ollut merkittävä muutos myös eläkejärjestelmän kannalta. Yksityisen eläkejärjestelmän puolelle on siirtynyt runsas määrä uusia työntekijöitä. Samoin eläkemaksuja on siirtynyt TyEL-järjestelmään. Vastaavana aikana valtion eläkkeensaajien (VaEL) lukumäärä on kasvanut 200 000 henkilöstä 350 000 henkilöön.

Valtion eläkemenoet kasvavat voimakkaasti – VER:n rooli kasvaa

Valtion eläkemenojen rahoituspohja on myös muuttunut. Yksityisellä sektorilla eläkemenoet ja eläkemaksut ovat vielä lähes yhtä suuret, kun taas valtion puolella eläkemenoet ovat jo kohonneet yli 4 miljardin euron, vaikka eläkemaksut ovat jääneet noin 1,6 miljardin tasolle. Tämä erotus on jo suuruudeltaan -2,6 miljardia euroa. Valtio kattaa tämän erotuksen lähinnä verojen avulla.

Kuvio 1. Valtion eläkemenojen kasvu vuoteen 2050

Tulevaisuudessa VER:n tasoittava rooli kasvaa, sillä nettomaksutulo on kääntynyt jo negatiiviseksi. VER maksaa enemmän valtiolle kuin mitä VER saa eläkemaksutulona. Huomioitavaa on kuitenkin, että lähivuosikymmenten aikana eläkemenojen kehitys on niin suuri, että valtion eläkemenojen ja -maksujen erotus vain kasvaa. Ikääntymisen eläkekustannuspaineet sekä rahoituspaineet ovat valtiolla suuremmat kuin muilla sektoreilla eivätkä ne hellitä lähivuosina, päinvastoin. Valtio joutuu varautumaan eläkkeiden rahoitukseen eri tavoin ja VER:n tehtävä on tässä avainroolissa.

VER on osa osittain rahastoivaa eläkejärjestelmää

VER on osa Suomen osittain rahastoivaa eläkejärjestelmää. Esikuva VER:a perustettaessa oli silloinen TyEL-järjestelmä. TyEL:n rahastointiaste eli eläkevarojen suhde eläkevastuuseen on tällä hetkellä 25–30 prosenttia riippuen laskennassa käytettävästä korkokannasta. VER:lle asetettu rahastointitavoite on 25 prosenttia. Rahastointitavoitteen saavuttamiseen vaikuttavat sijoitustuotot, eläkemaksutulo sekä varojen siirto

valtion talousarvioon. Taulukossa 2 on esitetty Suomen yksityisen ja julkisen sektorin rahastointiasteet.

Valtion eläkkeiden rahastointiaste on kuntia ja yksityisiä heikompi

Suomessa on suurehko ero eri toimijoiden välillä rahastointiasteen osalta. Kevan korkea rahastointiaste selittyy sillä, että kunnat kollektiivisesti vastaavat yhteisesti aiheutuvista eläkevastuista, ja tiedossa on eläkemenojen merkittävä nousu. Valtiolla on vastaava tilanne edessä. Jotta valtio pääsisi samaan rahastointitasoon kuin Keva, tulisi valtiolla olla noin 10 miljardia euroa enemmän eläkevaroja kuin tällä hetkellä.

Valtion alhaisempaan rahastointiasteeseen on kolme syytä. Ensinnäkin rahastointi käynnistettiin myöhemmin kuin Suomen muun eläkejärjestelmän. Toinen syy löytyy 1990-luvun lamasta, jolloin Suomen valtio ei pystynyt ylläpitämään riittävää rahastoinnin tasoa. Tätä vajetta valtio ei ole pystynyt myöhemmin kuroma kiinni, joka on alhaisemman

Taulukko 2. Eläkevastuiden rahastointiasteet Suomessa 2012

	Eläkevarat, mrd euroa	Eläkevastuut, mrd euroa	Rahastointiaste, %
TyEL	96,4	333,8–397,7	24,2–28,9 %
KuEL/Keva	34,4	108,7–127,9	26,9–31,6 %
VaEL/VER	15,4	84,7–97,7	15,7–18,1 %

Lähde: ETK 04/2013, Reaalinen diskonttokorko 2,5%–3,5%

rahastointiasteen kolmas syy. Näin ollen valtio lähestyy tulevia vuosikymmeniä ja kansan ikääntymisen haasteita pienemmällä rahastointiasteella kuin Suomen muu julkinen ja yksityinen sektori.

Eläkkeiden rahastoinnilla kohdistetaan kustannusrasite oikeaan sukupolveen

Voidaan luonnollisesti esittää kysymys, miksi valtio rahastoi eläkkeitä varten. Sama kysymys voidaan esittää kuntasektorin osalta ja myös koko Suomen yksityisen eläkejärjestelmän osalta. Pääajatus rahastoinnissa on kustannustaakan kohdentaminen oikeaan sukupolveen, eli jokainen työntekijä rahastoi itsestään syntyvää eläkevastuuta. Suomessa on päädytty siihen, että tämä kustannusrasite katetaan vain osittain (noin neljäsosa) ja että kustannusrasite hoidetaan kollektiivisten rahastoiden kautta.

Jokainen maa poikkeaa toisistaan. Löytyy maita, joissa ei rahastoida ja maita, joissa rahastoidaan täysin. Lisäksi löytyy maita, joissa rahastointi hoidetaan kollektiivisesti ja joissa se on yksilön omalla vastuulla. Hollannissa eläkevastuu on kokonaan rahoitettu jo etukäteen. Italiassa ja Saksassa eläkevaroja ei ole juuri kollektiivisesti rahastoitu vaan eläkemaksut maksetaan sitä mukaan kun niitä tulee maksuun. Tällaisen PAYG (pay-as-you-go) -järjestelmän haasteena on se, että eläkekustannukset eivät kohdistu siihen ikäpolveen, jonka eläkkeistä on kyse vaan lasku siirretään eteenpäin. Kasvavan väestön ja työntekijämäärän tapauksessa tästä ei syntyisi ongelmaa, sillä maksajien määrä lisääntyy. Nyt kun toisen maailmansodan jälkeinen ikäpolvi siirtyy eläkkeelle, tämä kustannuspaine on lähivuosikymmenten ajan poikkeuksellisen voimakas.

Valtion eläkerahastoinnin perusteena on varautuminen väestön ikääntymiseen ja sen lähitulevaisuudessa aiheuttamaan kustannuspaineeseen kasvavien eläkemenojen muodossa. Eläkevarojen avulla voidaan suurten ikäluokkien eläkkeiden kustannusrasitusta tasata eläkemenojen huippuvuosina. Valtion eläkkeiden rahastoinnin tavoitteena on kohdistaa eläkkeistä aiheutuvaa kustannusrasitusta oikeaan sukupolveen.

Eläkejärjestelmän rakentaminen luodaan vuosikymmenten saatossa. Eläkevastuut ja vaadittavat eläkevarat ovat niin suuret, että yhtälöä ei ratkaista yhdessä vuodessa, vaan sen rakentaminen vaatii yli sukupolvien kestävä työtä. Suomessa on luotu järjestelmä, jossa etuudet on yhdenmukaistettu julkisella ja yksityisellä sektorilla. Näin on myös luonnollista, että eläkemenoihin varautumisessa noudatetaan samantyyppistä ajattelua eri sektoreilla. Vastaavasti on perusteltua, että syntyvästä eläkevastuusta kerätään eläkemaksua jatkuvasti kun eläkevastuuta kertyy.

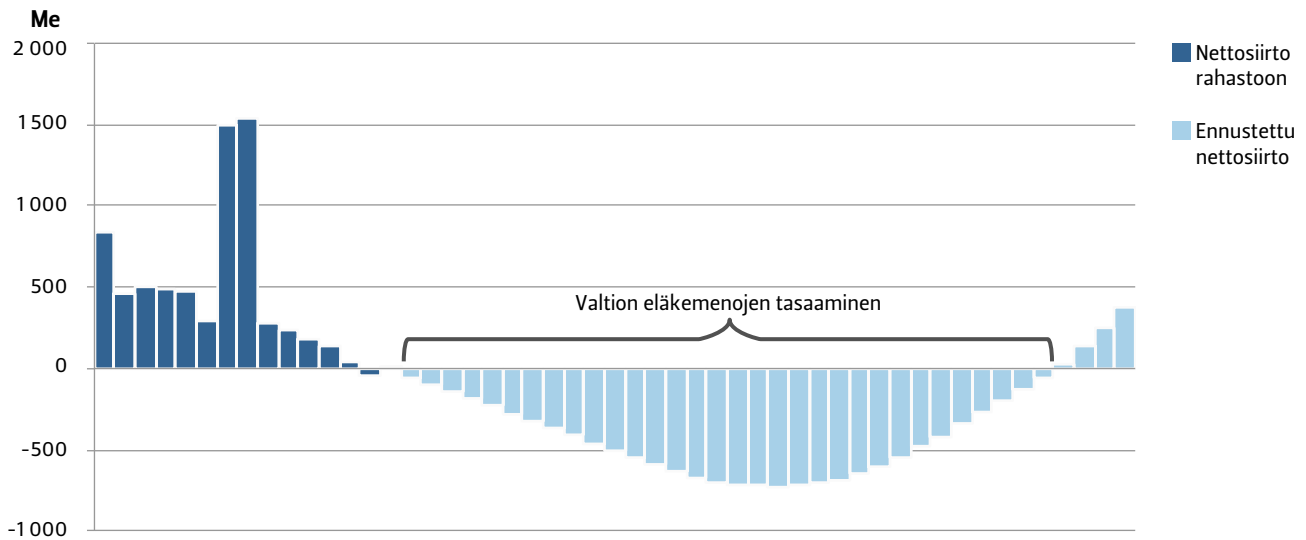
Kansaneläke, jota Kela hoitaa, on poikkeus. Useissa maissa sosiaaliturvaa (social security) ei rahastoida etukäteen, vaan maksetaan sitä mukaan kun kustannuksia syntyy. Nämä kustannukset syntyvät koko kansan tarpeen ja käytön perusteella ja täten on myös luonnollista, että kaikki osallistuvat niiden rahoittamiseen eri verotusmuotojen kautta.

VER siirtää vuodesta 2013 lähtien valtiolle enemmän kuin se saa eläkemaksuina

Valtion Eläkerahaston perustehtävä on tasata valtion eläkemenoja, ja sitä koskevan lain mukaan VER siirtää valtiolle vuosittain rahamäärän, joka on 40 prosenttia valtion eläkemenoista. Aina viime vuoteen saakka VER:n nettomaksutulo, eli eläkemaksutulo vähennettynä tuolla valtiolle siirretyllä summalla, on ollut positiivinen. Vuonna 2013 nettomaksutulo kääntyi negatiiviseksi. Vuoden 2013 osalta se oli 45 miljoonaa euroa negatiivinen. Negatiivinen nettomaksutulo kasvaa lähivuosina niin, että VER tasaa valtion eläkemenoja erityisesti vuoden 2030 ympärillä, jolloin valtion eläkemenojen kustannusrasitus on suurimmillaan.

Kuviossa 2 näkyy VER:n nettomaksutulon kehitys. Nettomaksutulon kehitys selittyy lähivuosien osalta valtion kasvavilla eläkemenoilla. Vuoden 2030 jälkeen eläkemenojen kasvu jatkuu, mutta aiempaa maltillisemmin. Tämän vuoksi nettomaksutulon ennustetaan kääntyvän paremmaksi, mutta se kääntyy positiiviseksi vasta vuosien 2045–2050 aikana.

Kuvio 2. VER:n nettomaksutulon kehitys

4. VER:n sijoitustoiminnan tuotto ja valtion rahoituskustannus

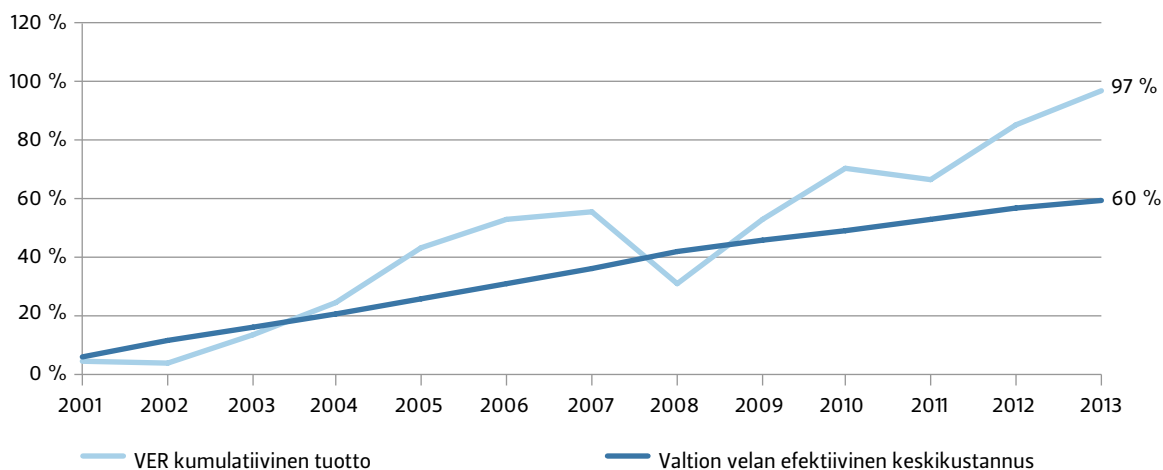
VER:n sijoitustoiminnan lisäarvo korkeasta tuotosta

Perustehtävänsä ohella VER tuottaa toiminnallaan myös välitöntä lisäarvoa, sillä pitkällä aikavälillä VER:n tuotto on korkeampi kuin valtion velan rahoituskustannus. Näin valtion kannattaa rahastoida eläkeitä varten etukäteen, saada lisätuottoa ja maksaa tuotoista eläkkeet, kun maksun aika koittaa. Tärkein perustelu rahaston olemassaololle on sen tehtävä kohdentaa eläkekustannusta niille henkilöille ja siihen ajankohtaan, jolle eläkevelvoite syntyy. Tämän lisäksi

on hyvä, että rahastoiduilla varoilla saadaan lisäarvoa sijoitustuottojen avulla.

Kuviossa 3 on esitettyä VER:n kumulatiivinen tuotto vuosilta 2001–2013 sekä valtion rahoituskulu vastaavalla ajanjaksolla. VER:n kumulatiivinen tuotto on ollut 97 prosenttia ja valtion rahoituskulu on ollut kumulatiivisesti 60 prosenttia. VER on luonut rahastoinnilla merkittävästi lisäarvoa, kokonaisuudessaan arviolta noin 3 miljardia euroa syyskuussa 2014.

Kuvio 3. VER:n tuotto ja valtion velan rahoituskulut 2001-2013

5. VER edistää sijoitustoiminnallaan talouden kasvua ja työllisyyttä

Sijoitustoiminnalla on myös kerrannaisvaikutuksia Suomeen

VER:n ensisijainen tehtävä on varautua valtion eläkemenoihin ja tasata niitä. VER:n noin 17 miljardin euron sijoituksilla on kuitenkin myös kerrannaisvaikutuksia Suomeen, sillä osakesijoituksista noin 20 prosenttia suuntautuu kotimaahan. Samoin kiinteistö- ja pääomarahastosijoituksista sekä joukkovelkakirjalainasijoituksista osa suuntautuu Suomeen, joista kullakin on omia kerrannaisvaikutuksia. Välillisesti ne lisäävät kasvua ja työllisyyttä Suomessa.

Lisäksi viimeaikaisia sijoituksia, joihin VER on mennyt mukaan, ovat Teollisuussijoituksen kasvurahasto, logistiikkakiinteistöihin sijoittava rahasto, energian siirtoverkkosijoitus, uuteen vuokra-asuntokantaan sijoittava rahasto, kotimainen pääomarahasto ja niin edelleen.

Viimeisten kahden vuoden aikana VER on panostanut uusiin sijoituksiin nk. private credit -markkinoille, jotka ovat syntyneet täydentämään suoraa pankkilainasta yrityksille. VER on nyt sijoittanut useaan eurooppalaiseen rahastoon ja näistä jotkut toimivat Suomessa.

VER toi rahoitusta finanssikriisin keskelle

Vuosina 2008 ja 2009 kun Suomessa oli syvä osakemarkkinalasku ja yrityksiä ajautui rahoitusongelmiin, VER osallistui useisiin osakeantoihin sekä yrityslainasijoituksiin. Tilanteessa, jossa moni muu institutionaalinen sijoittaja ja pankki joutuivat vähentämään riskiä, VER sijoitti osakemarkkinoille

ja yrityslainoihin noin 1,5 miljardia euroa. Lisäksi VER oli merkittävä sijoittaja kotimaisilla yritystodistusmarkkinoilla.

Koska VER:n ensisijainen tehtävä on toimia portfoliosijoittajana, joutuu se aina arvioimaan sijoituskohteita ja sijoitusmahdollisuuksia tuottavuuden ja riskin näkökulmasta. Kaikkiin hankkeisiin VER ei ole voinut osallistua. Samalla VER haluaa löytää tapoja, joissa sijoittaminen Suomeen voidaan tehdä pienellä organisaatiolla kustannustehokkaasti.

Tulevaisuudessa infrastruktuuri tarjoaa sijoitusmahdollisuuksia

Institutionaalisten sijoittajien kiinnostus infrastruktuurisijoituksiin on ollut kasvussa globaalisti. Tämän taustalla on kehittyneet sijoitusinstrumentit sekä valtioiden tarve rahoittaa hankkeita yhteistyössä yksityisen pääoman kanssa. Suomessa näitä uudenlaisia hankkeita on ollut jo useita, ja hankkeiden määrän odotetaan lisääntyvän. Ne voivat parhaimmillaan tarjota molemmilla osapuolille hyvän vaihtoehtoisen tavan toteuttaa tavoitteitaan.

VER on tehnyt 10 sijoitusta infrastruktuuri-rahastoihin Euroopassa. Näiden rahastojen hallussa on ollut myös kohteita Suomesta. Tulevaisuuden sijoitusmahdollisuuksiin vaikuttaa keskeisesti se, onko julkisilla tahoilla tahtoa rahoittaa merkittäviä infrastruktuurihankkeita PPP (private public partnership) -projekteina, joihin tarvitaan eläkesijoittajia.

6. VER:n näkymät

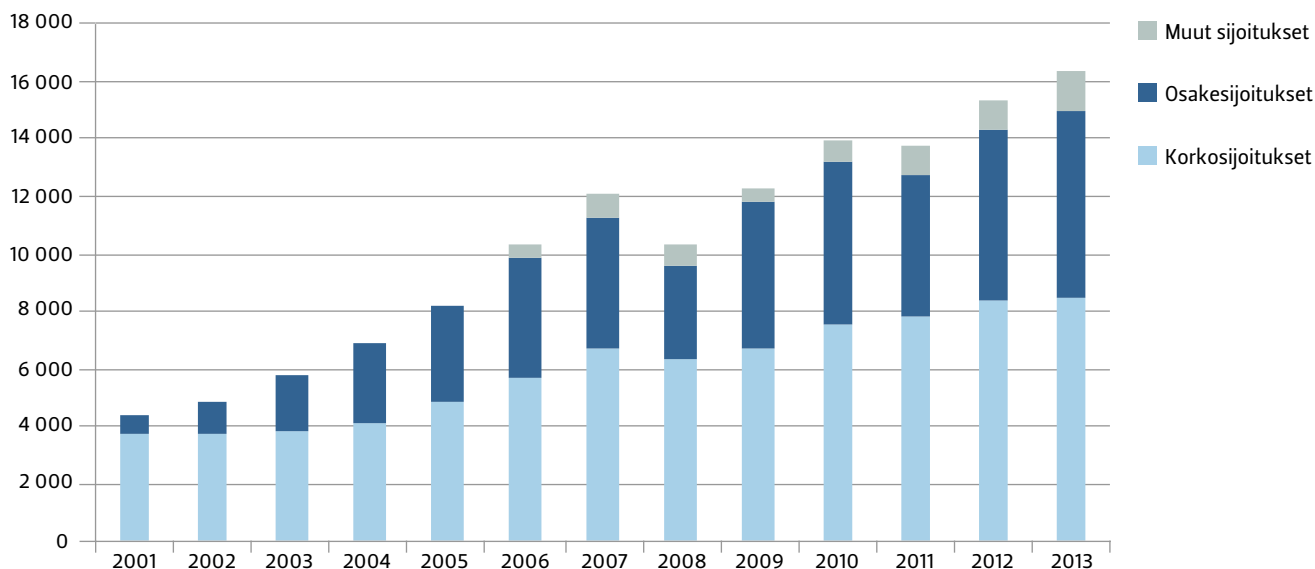
VER:n sijoitussalkun koko on kasvanut viime vuosien aikana merkittävästi. Vuonna 2004 sijoitussalkun koko oli hiukan yli 4 miljardia euroa ja kesällä 2014 varojen määrä ylitti jo 17 miljardia euroa. Varoista noin 52 prosenttia on viime vuosina sijoitettuna korkomarkkinoille, 40 prosenttia osakemarkkinoille ja 8 prosenttia muihin sijoituksiin.

VER:n sijoitussalkun keskimääräinen tuotto on ollut 5,5 prosenttia ja asiantuntijoiden arvioiden mukaan nykyisen sijoitusjakauman omaisuus voisi tuottaa pitkällä aikavälillä noin 5,2 prosenttia yli suhdan-nesyklien. Tällä hetkellä valtion velan efektiivinen korkotaso eli valtion velan korko on noin 2 prosenttia. Tuoton normaali vaihteluväli on merkittävä, sillä vuositasolla tuotto voi tyypillisesti vaihdella ylös

ja alas noin 4–7 prosenttia keskiarvonsa ympärillä. Hyvinä aikoina omaisuus voi tuottaa enemmän ja huonoina aikoina vähemmän. Eläkesijoittajien pitkä aikahorisontti mahdollistaa sijoitusten arvon heilahtelun.

Sijoitusmarkkinoiden heilahtelut ovat normaali osa institutionaalisen sijoittajan arkipäivää. Heilahtelut liittyvät maailmanpolitiikan kriiseihin, taloudellisiin suhdanteisiin ja luonnonkatastrofeihin. Normaalissa ympäristössä taloustieto ja -suhdanteet määräävät sijoitusten tuoton. Kriisitilanteessa myös moni muu tekijä vaikuttaa lopputulokseen. Pitkän aikavälin sijoittajalle kriisit voivat tarjota myös monesti hyviä sijoitusmahdollisuuksia.

Kuvio 4. VER:n eläkevarojen kehitys, miljoonaa euroa

7. Johtopäätökset

Valtion Eläkerahastolla on tärkeä rooli Suomen eläkejärjestelmässä. Valtio, kunnat, kirkko, Kela sekä yksityinen sektori eri muodoissaan ovat rahastoineet eläkevaroja eläkemenojen maksua varten. Tällä hetkellä valtion kertyneistä eläkevastuista, joita on 94 miljardia euroa, on rahastoituna 17 prosenttia Valtion Eläkerahastoon, tavoitteen ollessa 25 prosenttia. Nykyinen taso on vähemmän kuin se, mitä Suomessa on eläkkeitä varten keskimäärin rahastoituna, sillä valtio on käynnistänyt rahastoinnin myöhemmin kuin muu Suomen eläkejärjestelmä.

Suomen julkisen talouden kestävyysvaje johtuu suurelta osaltaan ikääntymisen tuomista haasteista, joiden myötä eläkemenot sekä hoiva- ja terveydenhuollon kulut kasvavat. Nämä haasteet ovat vielä edessä, ja kustannushuippu saavutettaneen vuoden 2030 paikkeilla. Valtion kestävyysvajeen hoidossa eläkkeelle siirtymisikä on ratkaisevassa asemassa,

sillä eläkejärjestelmän rahoitus nojaa työntekoon ja palkkatuloon.

Suomen hyvä luottoluokitus maailmalla on perustunut mm. siihen, että eläkejärjestelmä on kestäväällä pohjalla. Valtion Eläkerahasto on omalta osaltaan parantamassa Suomen julkisen talouden kestävyttä. Eläkkeiden rahastointi, eläkevarojen hyvä tuotto ja eläkevarojen käyttö kustannusten tasaamiseen vuosina 2020–2040 pienentävät julkisen talouden kestävyteen kohdistuvia haasteita.

Eläkerahastoinnin perusteena on varautuminen väestön ikääntymiseen. Eläkevarojen avulla voidaan tasata suurten ikäluokkien eläkkeiden kustannusrasitusta eläkemenojen huippuvuosina. Valtion Eläkerahasto on perustettu varautumaan tulevien vuosikymmenien eläkemenoihin ja tasaamaan eläkemenoista aiheutuvia kustannuspaineita.

Liite: VER yhteenveto

VER:N RAHASTOINTIASTETAVOITE

Rahastointitavoite

Valtion Eläkelain (VaEL) mukaan VER:n rahastointitavoite on 25 prosenttia valtion eläkevastuun määrästä. Rahastoa kartutetaan kunnes rahastoituna on tavoitetta vastaava määrä. Vuoden 2013 lopussa rahaston markkina-arvo oli 16,3 miljardia euroa (15,4 miljardia euroa vuonna 2012) ja rahastointiaste oli 17 (17) prosenttia.

VER puskurirahastona

Valtion eläkejärjestelmän eläkkeet maksetaan valtion talousarvioon varatuista määrärahoista. VER ei maksa eläkkeitä, vaan siirtää vuosittain valtion talousarvioon määrän, joka vastaa 40 prosenttia valtion vuotuisesta eläkemenosta. Loput varoista jäävät rahastoon. VER on ns. puskurirahasto eli rahastolla ei ole yksilöllisesti katettavia eläkevastuita kuten työntekijäin eläkelakia (TyEL) toimeenpaneissa eläkeyhtiöissä. Tämän vuoksi VER:lla ei ole vaka-
varaisuutta koskevia määräyksiä.

VER:N TUOTTO- JA TULOSTAVOITTEET

Valtiovarainministeriön antaman Valtion Eläkerahaston määräyksen mukaiset tuotto- ja tulostavoitteet

1. Pitkän aikavälin tuottotavoite

VER:n sijoitustoiminnan tulee pitkällä aikavälillä tuottaa enemmän kuin valtion näkökulmasta riskitön sijoitusvaihtoehto. Riskittömällä sijoitusvaihtoehdon tuotolla tarkoitetaan valtion nettovelan kustannusta mukaan lukien velanhallinnassa tehtyjen johdannaissopimusten kustannukset. Nettovelalla tarkoitetaan valtion budjettitalouden velan ja kassavarojen erotusta.

2. Toiminnallinen tulostavoite

VER:n sijoitustoiminnan tuoton tulee riskikorjattuna ylittää rahaston sijoitussuunnitelmassa määritellyn vertailuindeksin tuotto.

Riskirajat ja strateginen allokaatio

Valtiovarainministeriön 18.6.2014 antaman Valtion Eläkerahaston määräysten mukaiset riskirajat ovat:

- korkosijoituksia tulee olla vähintään 35 prosenttia
- osakesijoituksia saa olla enintään 55 prosenttia
- muita sijoituksia saa olla enintään 12 prosenttia sijoitussalkun arvosta.

Strateginen allokaatio määritellään vuosittain tehtävässä sijoitussuunnitelmassa. Sen tarkoitus on ohjata sijoitustoimintaa pitkällä aikavälillä hallituksen määrittämällä riskitasolla parhaan mahdollisen tuoton saavuttamiseksi. Strategista allokaatiota tarkastellaan jatkuvasti ja sitä voidaan hallituksen päätöksellä muuttaa huomioiden markkinamuutosten myötä annetut riskirajat.

Eri omaisuuslajeille sekä sijoitussalkulle määritellään vuosittain tuotto-odotus ja odotettu riskitaso skenaariomallinnuksella. Niissä otetaan huomioon vallitseva korkotaso sekä eri omaisuusluokkien ajassa muuttuvat riskipremiot ja korrelaatiot. Sijoitussalkun strategisen allokaation mukainen tuotto-odotus on pitkällä aikavälillä 5,2 prosenttia.

VALTION ELÄKEVASTUU

Valtion eläkejärjestelmä on osa Suomen työeläkejärjestelmää

Valtion eläkelain (VaEL) piirissä oli vuonna 2013 yli 150 000 henkilöä, joista valtion palveluksessa oli noin 81 000 henkilöä. Valtion eläkemeno oli noin 4,2 miljardia euroa, joka on runsaat 18 prosenttia kaikista työeläkkeistä. Valtion eläkkeitä maksetaan noin 360 000 henkilölle. Se on runsaat 25 prosenttia kaikista työeläkkeensaajista.

Valtio vastaa eläkkeiden maksamisesta

Keva on hoitanut valtion henkilöasiakkaiden eläketurvan vuoden 2011 alusta alkaen. Vuonna 2013

Keva sai vastuulleen myös työnantajiin kohdistuvat tehtävät sekä aktuaaripalvelut.

Valtion eläkkeet maksetaan valtion talousarvioon varatuista määrärahoista. Samalla valtio vastaa, että karttuneet eläkkeet pystytään maksamaan myös tulevaisuudessa.

VER tasoittaa eläkemenojen rahoitusta

VER:n avulla valtio varautuu rahoittamaan tulevia eläkkeitä, mutta ennen kaikkea tasaamaan tulossa olevia suurten ikäluokkien eläkemenoja. VER:n varoja siirretään vuosittain valtion talousarvioon, johon varatuista määrärahoista maksetaan myös valtion eläkkeet. Tätä kautta osa eläkerahaston varoista käytetään eläkkeiden maksamiseen.

Valvonta valtiovarainministeriössä

Valtion Eläkerahastoa valvoo valtiovarainministeriön rahoitusmarkkinaosasto. VER:n sijoitustoimintaa ohjaa valtiovarainministeriön nimittämä hallitus, jossa ovat edustettuina sekä työnantaja- että työntekijäpuoli. VER hallinnoi sille uskottuja varoja ja tekee kaikki sijoituspäätökset hallituksen vahvistamien sijoitussuunnitelmien, sijoitustoiminnan valtuuksien ja limiittien mukaisesti.

Valtiolla laaja eläkevastuu

Eläkevastuulla tarkoitetaan sitä rahamäärää, joka tarkasteluhetkellä riittäisi (tulevat sijoitustuotot huomioiden) kattamaan siihen mennessä ansaitujen eläke-etuuksien tulevat kustannukset. Tässä vastuussa ovat mukana myös kaikki vapaakirjaeläkkeet (päättäneistä valtion palvelussuhteista lasketut eläkkeet), valtiolta kunnan tai yksityisen työntäjän palvelukseen siirtyneiden sekä yhtiöittämisen johdosta valtion palveluksesta poistuneiden eläkkeet.

Eläkevastuuseen liittyy aina oletus sijoitustuotosta. Valtion eläkevastuu kertoo, mikä on valtion entisille

ja nykyisille työntekijöille annetun eläkelupauksen kokonaishinta laskentahetkellä.

Eläkevastuu riippuu sijoitusten tuotto-oletuksen lisäksi muun muassa vakuutettujen eliniän odotteesta, eläkkeelle siirtymisiästä ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien määrästä. Vastuuta arvioitaessa on tärkeää tietää karttuneiden eläkkeiden suuruus mahdollisimman tarkasti laskentahetkeen mennessä. Käytännössä eläkevastuu muuttuu vuosittain: työssä olevat kartuttavat jatkuvasti eläkkeitään, eläkkeelle siirtyä uutta väkeä ja eläkkeeseen oikeutettuja myös kuolee. Vuoden 2013 lopussa valtion eläkejärjestelmän eläkevastuu oli 94,0 (92,6) miljardia euroa. Valtion reaalisen eläkevastuun arvioidaan pysyvän nykytasollaan vuoteen 2020. Sen jälkeen eläkevastuu kääntyy laskuun, joka jatkuu 2040-luvulle saakka. Vastuun lasku johtuu siitä, että karttuvien eläkkeiden osuus pienenee palkkasummakehityksen vuoksi. Nykyinen eläkevastuu alkaa purkautua myös maksettujen eläkkeiden muodossa, kun suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle.

VER:n historia

1990

Valtion Eläkerahasto perustetaan Valtiokonttorin yhteyteen. VER:n avulla valtio alkaa varautua tuleviin eläkekustannuksiin ja eläkemenojen tasaamiseen.

Rahastointitavoite on 1,5 kertaa valtion palkkasumma, mikä vastaa yksityistä eläkejärjestelmää. Se asetetaan vuoteen 2010.

2005

Rahastointitavoitteeksi asetetaan 25 prosenttia valtion eläkejärjestelmän eläkevastuusta ja tavoite arvioidaan saavutettavan vuoteen 2020 mennessä.

VER:sta valtion talousarvioon vuosittain siirrettävä määrä tarkennetaan 40 prosenttiin vuotuisesta eläkemenosta siihen saakka kunnes rahastointiaste saavutettaisiin. Tämän jälkeen siirtomäärästä päätetään vuosittain valtion talousarviossa.

2011

Valtion eläketurvan toimeenpanoa siirretään Valtiokonttorista Kevaan.

2013

VER:n varojen talousarviosiirrot ylittävät ensimmäistä kertaa eläkemaksutulon. Samalla VER alkaa täyttää toista perustehtäväänsä eli tasata valtion eri vuosien eläkemenoja.

2000

Rahastointitavoitetta tarkennetaan: 1,5 kertaa valtion eläkejärjestelmän palkkasumma vuonna 2010, ja tavoite sidotaan myös eläkevastuuseen, vähintään 20 prosenttia eläkevastuusta.

Rahastolle palkataan omaa henkilökuntaa. Sijoitustoiminta laajenee osakesijoituksiin.

2006

Valtiovarainministeriön rooli VER:n valvojana täsmentyy. VM saa oikeuden antaa yleisiä määräyksiä VER:n hallinnon järjestämisestä, talouden hoidosta ja varojen sijoittamisesta.

VER:a kartutetaan ja varojen siirtoa talousarvioon pienennetään vuosina 2006–2007.

VER:in sijoitusvarojen määrä ylittää 10 miljardia euroa.

2012

VER:n sijoitusvarojen määrä ylittää 15 miljardia euroa.

Valtion eläketurvan työnantajapalvelut päätetään siirtää vuodesta 2013 lukien Kevaan.

